

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

Toll- og avgiftsdirektoratet

Postboks 8122 Dep
0032 Oslo

Deres ref.
11/03898

Vår ref. **D04**
11/00752/323.1
Saksbeh. Tone-Mette Sjømoen

Vår dato
6.7.2011

Vedr. skanning av personer som er tatt ut i tollkontroll - Forholdet til strålevernlovgivningen

Det vises til brev fra dere datert 9.5.2011, samt tilleggsinformasjon sendt pr e-post fra Unni Kathe Ottersland 15.6.2011. Den strålevernmessige delen av bruk av kroppsskannere ved tollkontroll reguleres av strålevernloven med den tilhørende strålevernforskriften. Med "kroppsskannere" menes her røntgenapparater til gjennomlysning av personer der det er mistanke om innvendig smugling, der dosen pr skann er under 5 μ Sv.

Godkjenning og generelle strålevernsprinsipper

Bruk av slike kroppsskannere vil kreve godkjenning fra Strålevernet iht. § 8 bokstav o) i forskrift 29. oktober 2010 nr 1380 om strålevern og bruk av stråling (strålevernforskriften). Dette faller ikke inn under definisjonen om medisinsk strålebruk i forskriftens § 4 bokstav d). All strålebruk skal være berettiget, optimalisert og innenfor fastsatte dosegrenser. Disse tre generelle strålevernsprinsippene er nærmere spesifisert nedenfor.

Berettigelse

For at bruk av stråling skal være berettiget, skal fordelene ved å tillate bruken være større enn ulempe strålingen medfører, jf. strålevernforskriften § 5. Beslutningen om å kunne tillate bruk av kroppsskannere må basere seg på en vurdering av de forventede fordelene. I dette tilfellet sett i lys av en mer effektiv og sikrere kontroll av innvendig smugling. En slik vurdering vil være stedsspesifikk. Dvs. at det ikke kan gjøres en helt felles berettigelsesbeslutning for alle grenseoverganger/kontrollsteder, selv om store deler av vurderingene kan være lik fra sted til sted.

Ved bruk av ioniserende strålekilder skal virksomheten vurdere alternativer, herunder om det er mulig å benytte metoder som ikke innebærer bruk av ioniserende stråling. Virksomheten skal i så fall velge dette alternativet, hvis det kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe, jf. strålevernforskriften § 22. Dette betyr at bruken av kroppsskannere må vurderes opp mot andre tekniske hjelpemidler, som spesialtoaletter og urin-, spytt- og svettetester.

Optimalisering

Strålebruken skal være optimalisert, dvs. at stråleeksponeringen skal holdes så lav som praktisk mulig, sosiale og økonomiske forhold tatt i betraktning (ALARA-prinsippet – As Low As Reasonably Achievable), jf. strålevernforskriften § 5. Stråledoser til personer som skannes og operatørene vil avhenge av hvilke type utstyr som velges, vedlikeholdsprogram for utstyret og

prosedyren for bruk av utstyret. Operatørene må ha opplæring og øvelse i bruk av utstyret slik at de kan ivareta både eget og skannede personers strålevern.

Fastsatte dosegrenser

Grenseverdi for eksponering av allmennheten og arbeidstakere som ikke er yrkeseksponerte er 1 mSv/år for ioniserende stråling. En virksomhet skal planlegge strålingen og sine skjermingstiltak, slik at det ikke skjer eksponering til allmennheten fra virksomheten som kan innebære at individ blir eksponert for mer enn 0,25 mSv/år, jf. strålevernforskriften § 6. Videre skal all stråleeksponering holdes så lav som praktisk mulig, jf. strålevernforskriften § 30. Selv om den øvre dosegrensen for yrkeseksponerte arbeidstakere er 20 mSv/år, kan bruk av kroppsskannere innrettes slik at årsdoser til operatører ligger under 1 mSv.

Videre prosess – Vurdering av berettigelse

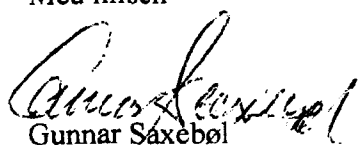
Veien videre er at dere vurderer berettigelse for bruk av kroppsskanner i pilotprosjektet på Gardermoen, dvs. vurdering av forventede fordeler og vurdering i forhold til andre alternative hjelpemidler som ikke innebærer bruk av stråling, jf. strålevernforskriften §§ 6 og 22. Denne vurderingen bør minimum inneholde opplysninger om:

- Antall personer som mistenkes for innvendig smuling på Gardermoen pr år.
- Hvor mange av de årlig mistenkte på Gardermoen som anmodes om å avgi prøver iht tollforskriften § 13-1-1 fjerde ledd
- Hvor mange av de årlig mistenkte på Gardermoen som sendes videre til røntgenundersøkelse på sykehus.
- Antall mistenkte personer som dere anser vil bli anmodet om å benytte kroppsskanner pr år.
- En vurdering av bruk av kroppsskanner i forhold de andre tekniske hjelpemidlene som ikke innebærer bruk av stråling (bør inneholde informasjon om tidsbruk for de ulike metodene, antall tjenestemenn som er involvert, påliteligheten til teknikkene o.l).

Berettigelsesvurderingen sendes til Strålevernet, som på bakgrunn av denne kan fatte beslutning om vi anser bruk av kroppsskanner i pilotprosjektet på Gardermoen som berettiget eller ikke. Vi ber om at eventuelle uttalelser/vurderinger fra andre norske myndighetsorgan/instanser angående samfunnsmessig nytte/berettigelse (f.eks. fra Datatilsynet) sendes inn sammen med deres egen vurdering. Hvis denne bruken blir ansett som berettiget, må deretter formell søknad om godkjenning iht. strålevernforskriften § 8 bokstav o) sendes inn for kroppsskanneren som skal brukes i pilotprosjektet på Gardermoen.

Ta gjerne kontakt hvis dere har spørsmål.

Med hilsen

Gunnar Saxebøl
avdelingsdirektør

Tone-Mette Sjømoen
seniorrådgiver